

Ärende: VN/6094/2026

Begäran om utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (hotbedömning)

Utlåtande av remissinstansen

Kommentarer om rätten att lämna ut uppgifter på eget initiativ.

-

Kommentarer om skyldigheten att lämna ut uppgifter på eget initiativ.

-

Kommentarer om utlämnande av uppgifter på polisens begäran.

-

Kommentarer om rätten att anmäla ett misstänkt brott mot en arbetstagare.

-

Övriga kommentarer.

Finlands svenska synförbund rf vill påminna om att förtroendet för social- och hälsovårdstjänsterna och i synnerhet för socialvårdens tjänster har sjunkit.

- Även Jämställdhetsombudsmannen tar upp frågan om risken för att förtroendet för social- och hälsovården minskar:
 - o "Samanaikaisesti on tärkeää arvioida sääntelyn mahdollisia ei-toivottuja sukupuolivaikutuksia, sillä ilmoitusvelvollisuus voi heikentää luottamusta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin."
 - o "Erityisen tärkeää on, ettei poliisin pyynnöstä tapahtuva tiedonluovutus muodostu tosiasiallisesti laajemmaksi tiedonsaantimekanismiksi kuin mitä sääntelyn tarkoituksena on. Asiakkaiden luottamus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin ei saa vaarantua."

Förtroendetappet är väldokumenterat – THL visade detta i sin forskning år 2025, vilken även citeras i den färska utredningen av Sitra (Kasvuatlas 2026, s. 221):

- "Vielä pahemmalta näyttää luottamuksen alamäki: luottamus julkisten terveystalvelujen toimintaan on pudonnut vuosina 2018–2024 noin 80 prosentista noin puoleen. Sosiaalipalveluissa vastaava muutos on 64 prosentista 42 prosenttiin."

Att tilliten till de demokratiska institutionerna enligt OECD:s rapport från år 2024 (Survey on Drivers of Trust in Public Institutions – 2024 Results) har minskat i Finland från cirka 60 till 50 procent ska inte åsidosättas lätt. Rapporten indikerar att finländare oroar sig mest över tillgången till social- och hälsovårdstjänsterna vid sidan av prisökningar. Om detta se bland annat Finansministeriets pressmeddelande 10.7.2024 (Kansalaisten luottamus hallitukseen lievässä laskussa OECD-maissa – Suomi edelleen korkean luottamuksen maa).

Sitras rapport Huomisen luottamus Suomessa (2026, s. 10–11, 39) och dess bakgrundsrapport Luottamusta kannattelevat instituutiot (2026, s. 4–6) visar också på trender som innebär ett minskat förtroende för myndigheterna, en tillbakagång för demokratin och en ökad polarisering. Det konstateras i den förstnämnda att sakkunniga är oroliga över att förtroendet för samhället och de offentliga institutionerna inte längre är en självklarhet (s. 11). Liknande poänger framgår bland annat i Sitras rapport Megatrendit 2026 (s. 34).

Sammanfattningsvis kunde helhetsutvecklingen i Finland lyftas fram mer detaljerat i den fortsatta beredningen. Detsamma påpekar Riksdagens justitieombudsman:

- "Eduskunnan käsiteltävänä on parhaillaan sisäministeriön valmisteleva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 182/2025 vp). Kyseinen esitys käsittää useita ehdotuksia, joissa esitetään poliisille oikeutta saada tietoja sosiaali- ja terveydenhuollosta. Katson, että nyt käsiteltävää esitystä sekä muita samanaikaisia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasta koskevien tietojen luovuttamiseen liittyviä muutoksia on tarpeellista arvioida myös yhdessä. Erityisesti yhdessä ne kaventavat mielestäni merkittävästi asiakkaan ja potilaan arkaluonteisten tietojen suojaa ja voivat vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohtaan tunnettuun luottamukseen. Kyse on erittäin perusoikeusherkästä sääntely-ympäristöstä, ja tietojen luovuttamista koskevat muutokset tulee arvioida erityisen huolellisesti."

Utöver dessa lagförslag pågår andra liknande trender som kan påverka tilliten till social- och hälsovårdstjänsterna samt socialskyddet negativt. Som exempel kan nämnas STM:s lagstiftningsprojekt om att handläggarens underskrift ska tas bort från alla beslut av FPA. Ett flertal remissinstanser, däribland Synförbundet, Näkövammaisten Liitto ry och Hali ry, poängterade att förvaltningens legitimitet har beaktats bristfälligt. Det finns skäl att säkerställa att samma problematik inte upprepas i detta lagförslag.

Jakobsson Matthias
Finlands svenska synförbund rf

Gärkman Anton
Finlands svenska synförbund rf